

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Quæstio III. De Sacrificio, oblationibus, primitijs, Decimis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

(Gentilium) computanda, quantum ad duo. Primo quidem quantum ad hoc, quod quidam eorum adorabant ipsas imagines, ut res quasdam (absolutas, & sine respectu ad prototypum,) credentes in eis esse aliquid Numinis, propter responsa, quæ daemones in eis dabant, & alios huiusmodi effectus mirabiles. Secundo propter res, quarum erant imagines. Statuebant enim huiusmodi aliquibus creaturis, quas in eis veneratione latria venerabantur. Nos autem adoramus, inquit, adoratione latria imaginem Christi, qui est verus DEVS, non propter ipsam imaginem, sed propter rem, cuius imago est. Ita S. Thomas.

Adde, cultum imaginum prout quidem ad ipsas imagines refertur, non esse veram & perfectam latriam, ut hoc & præcedenti dubio diximus. Cætera, quæ obijciuntur leuiora sunt, & videri possunt apud Suarez, aliosque citatos.

216 Ea vero quæ de imaginibus diximus, secundum proportionem accommodanda sunt etiam speciebus Eucharisticis, & alijs signis Sacramentalibus, verbisque etiam, ac scripturis sacris, à quocunque demum scripta vel concepta sint; ut docet etiam Vasquez lib. 2. num. 165. imo & ipsi humanitati Christi; nisi quod hæc rectè etiam absolutè dicitur latria coli, ut indicauimus dub. 2. n. 50. & pluribus suo loco videbimus. Species verò, seu conceptus, & Verbum mentis, Christum repræsentans, cum tantum mediū sit cognitionis seu appetitionis, non autè obiectum, aut pars obiecti, adorato Christo, nullo modo adoratur, ut rectè Vasquez 1.2. n. 318.

217 Quæres postremo, an res etiam altæ creatæ quælibet possint cultu aliquo sacro & religioso coli. Et certum videtur, per se & secundum se, ad eum modum, quo paulo ante imagines & res sacras coli posse diximus, ita coli non posse; quia in se sacre omnes non sunt; quod tamen ad huius cultus modum requiri vidimus.

De cultu, quo per accidens simul cum DEO colantur, tanquam eius videlicet creaturæ quædam, & vestigia, ac sedes, eumque adeo etiam in se, iuxta apprehensionem nostram, quodammodo con-

tinentes, affirmat quidem Vasquez lib. 3. cap. 2. post Caietanum 2.2. quæst. 103. art. 3. ad 4. id fieri posse, secluso scandalo, & erroris periculo.

Sed contrarium, proprie loquendo, videtur verius, ut docet Alenfis 3. part. quæst. 20. memb. 3. art. 2. Waldensis tom. 3. cap. 156. & Paludanus in 3. dist. 9. quæst. 1. Quia etiam ut hoc cultus genere aliquid proprie colatur, necesse est aliquo modo esse sacrum, utpote inadæquate saltem, & minus principaliter constituens obiectum illud sacrum. Totale cultus, quod ex persona sacra, & re illa per cogitationem efficitur, & terminat adorationem sacram. Alioqui circa illam exerceri quidem externa honoris nota, sed non internus submissionis affectus ad eam referri; adeoque adorati quidem fortasse in illis, & coram illis DEVS poterit, ut dictus superiorum dub. 2. sed non ipsæ propter DEVM, proprie loquendo; ut rectè notauit Paludanus loc. cit.

218 Quia igitur talem sanctitatis participationem, iuxta moralem æstimationem, ex qua hæc res omnis dependet, non habent res inanimæ, nisi peculiarem ad Deum, vel Sanctos habitudinem ac relationem habeant, utpote cuiusdam similitudinis, vel contactus, &c. ideo verius hic eis cultus denegatur: quicquid sit de hominibus, ut sunt quædam naturales DEI imagines, de quibus aliter Alenfis & Waldensis loquuntur, & non nihil diximus dub. 2. num. 59. Nec aliter per creaturam inanimatam iurare fas est, nisi quatenus in illa, siue per illam diuina veritas innotescit, aut relucet, ut dicitur inferius de iuramento, & bene Vasquez lib. 3. num. 10. Hoc certum, materialiter loquendo, multas res saltem ex accidenti, videlicet ob periculum erroris, vel scandali, atque etiam ob moralem siue naturalem quandam indecentiam ac fæditatem, ita rectè coli non posse, v. g. asinum in quo Christus sedit; vel manum impij ministri, qui Christum percussit, &c. ut post Adrianum & Ionam Aurelianensem de imaginibus rectè Bellarminus cap. 30. Suarez sect. 7. & alij communiter docent; & à potiori colligitur ex dictis, dubio 2. cit. num. 59.

Q V Æ S T I O III.

De Sacrificio, oblationibus, primitijs, Decimis.

S. Thomas 2. 2. q. 85, 86. & 87.

Revertuntur actus isti religionis, iuxta distributionem questione 1. dub. 3. præmissam, ad quidpiam DEO offerendum, de quibus breuiter agendum, idque duabus dubitationibus. I. De Sacrificio. II. De oblationibus, primitijs, decimis.

DVBIVM I.

De Sacrificio, quid, & quotuplex sit, & cui offerendum &c.

S. Thom. 2. 2. q. 85. aa. 4.

Sacrificium inde dictum, quod aliquid *sacrum* fiat, iuxta S. Thomam cit. q. 85. a. 3. ad 3. et si late quandoque & improprie pro quolibet opere, seu actu in Dei cultum relato accipitur; quomodo in scriptura dicitur *sacrificium laudis*, Psalm 49. v. 23. alibi sacrificium vocatur *spiritus contribulatus* siue interna cordis contritio Psalm 50. v. 19. item *beneficentia & communionis*, seu eleemosynæ actus, quibus velut *hostijs promeretur Deus*, Heb. 13. v. 16, Philipp. 4. v. 18. item debita corporis disciplina & castigatio Rom. 12. v. 1. ubi Apostolus ait: *Obsecro vos fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem &c.*

In presenti tamen sacrificij nomen iuxta eundem S. Thomam ibidem in corp. stricte & proprie accipitur, pro peculiari quodam actu externo divini cultus, ad quem proprium & peculiare *Sacerdotis* ordinatur officium; & à quo etiam ipse Sacerdos est, & dicitur, iuxta Apostolum Heb. 5. v. 1. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, in his, quæ sunt ad Deum; ut offerat dona & sacrificia pro peccatis.* Quo sensu etiam Psalm, 50. v. 18. dicitur: *Si voluisses sacrificium, dedissem virgine.* Et Oleez 6. v. 6. ac Matthæi 9. v. 13. *Misericordiam volo, & non sacrificium.* Similiter Augustinus quamvis lib. 10. de civit. cap. 6. asserat, *sacrificium verum esse omne opus, quod agitur, ut sancta societas inhereatur Deo;* tamen ibidem lib. 8. cap. 27. ait, *unum esse quod Deo offertur sacrificium Christianorum.*

De quo sacrificio, hoc modo spectato, quaeritur primo, quid sit, & quomodo definiatur. Respondeo, varias à varijs adferri definitiones, quæ tamen re ipsa omnes in idem recidunt. Etenim I. iuxta S. Thomam 1. 2. quaestione 25. art. 1. & 2. defini potest; *Externus Religionis actus, uni Deo debitus, quo per immutationem rei alicuius testificamur, ipsum esse & primum creationis principium, & ultimum beatitudinis finem, adeoque supremum rerum omnium Dominum.*

II. Gregorius de Valentia q. 4. de relig. pun. 1. ita definit: *Externum officium, quo res aliqua hoc ipso offertur Deo, quod ad eius Maiestatem recognoscendam, atque etiam ad internam mentis devotionem & servitutem erga Deum, tanquam rerum omnium Dominum protestandam, certo ritu ac ceremonia conficitur seu immutatur.*

III. Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 7. ita definit: *Oblatio externa facta soli Deo, qua ad agnitionem humana infirmitatis, & professionem divina Maiestatis, à legitimo ministro, res aliqua sensibilis & permanens ritu mystico consecratur, & transmutatur.*

IV. Suarez 3. part. tom. 3. disput. 80. sect. 6. his verbis definit: *Oblatio facta Deo per immutationem alicuius rei, in signum legitime institutum divina excellentiæ & reverentiæ.* Seu ut idem addit: *signum*

sensibile, ad divinam excellentiam, & cultum illi debitum immediate significandum impositum.

Quæ definitiones, vti & cætera, quæ ad sacrificij rationem pertinent, vt distinctius cognoscantur, Notandum est primo, sacrificium in genere, vti etiam sacramentum, esse quasi quoddam compositum artificiale, seu morale, ex ratione signi ex instituto, tanquam formâ quadam, & actione seu ritu, velut materia ac re substrata significationi constans, vt notavit etiam S. Thomas hic q. 85. a. 1. ex communi, & docuit iam olim Augustinus lib. 5. de civit. cap. 5. vbi ait: *Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij* (subiectionis videlicet erga Deum) signum esse. Ratio est. Nam quia alioquin actus sacrificandi, v.g. mactatio ovium, bouum &c. si materialiter & secundum se nudè spectetur, nihil habet, quod ad gloriam Deo conciliandam faciat, accedere debet peculiaris eiusdem rei significatio: quam quia res ex sua natura non habet, necesse est habere ex institutione seu divina, vt in lege Mosaicâ & Evangelicâ, seu vt in lege nature accidit, humana, vt docet idem S. Thom. cit. art. 1. ad 1.

Quæ quidem institutio est gentium moribus publica requiri solet, vt notant Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 2. & Henriquez libro 9. cap. 1. num. 1. absolute tamen & physice nihil obstat, esse privatum, vt docet Suarez loc. cit. sect. 4. Ratio est; quia ea re, nec cæteris quidquam præiudicatur; nec vlla iurisdictioni exercetur; nec omnino fit aliquid rationis naturalis vim excedens; idque re ipsa in sacrificio Abel & Cain. accidisse, verisimile est.

Habent quidem præterea sacrificia diuinitus instituta significationem aliquam mysticam annexam, vt docet S. Thomas 1. 2. quaest. 102. art. 3. sed quæ ad communem sacrificij rationem non requirunt, nec communis est ijs sacrificijs, quæ solo arbitratu humano olim instituta fuerunt.

Notandum secundò, etiam ipsam partem materialem sacrificij, seu rem substratam significationi, qui est ipsemet oblationis ritus, duo complecti, rem videlicet aliquam externam Deo offerendam, quæ etiam ipsa sæpe absolute sacrificij nomine appellatur, Leuit. 2. v. 4. Iudicum 6. v. 18. &c. & actionem sacrificandi, qua res eadem aliquo modo immutata Deo offertur ac consecratur. E quibus res quidem oblata debet esse sensibilis, & aliquo modo permanens, ac offerentium propria, vt docent Bellarminus cit. lib. 1. de Missa cap. 6. & Henriquez lib. 1. cap. 1. numero 2. & 3. post S. Thomam in Heb. 8. Quod enim planè alienum, & nullo modo offerentis est, offerri non potest; aut si offertur, eius potius esse dicitur sacrificium, cuius est res oblata, quam immediati offerentis.

Eadem verò res oblata rursus duplex est; vna quæ se habet per modum materiae præsuppositæ actioni sacrificandi, vt olim erant ipsa animalia viva Deo immolanda &c. Altera, quæ ex ceremoniali immutatione eiusdem rei, adeoque ex actione sacrificandi resultat; qualia in iisdem sacrificijs erant animalium occisorum cadauera, cruor, ignis, fumus, nidor. &c. Quod ex communi rectè notarunt Bellarminus, Suarez, & alij, & significat S. Thomas hic q. 85. a. 3. ad 3.

Notan-

6 Notandum tertio, quod ad actionem sacrificandi attinet, eam certis quibusdam conditionibus affectam esse debere. Nam primo necesse est, aliquo modo esse sensibilem, cum sacrificium sit actus externus religionis, ut ex S. Thoma cit. q. 85. a. 1. & allatis definitionibus patet.

Secundo debet esse oblatio ipsi Deo immediate facta iuxta S. Thomam ibidem a. 2. & communem omnium sententiam. Quæ ratione à sacrificij ratione excluduntur decimæ, primitiæ, & cæteræ oblationes in Ecclesijs Christianorum consuetæ, quæ non immediate fiunt Deo, sed vel ministris Ecclesiæ, vel pauperibus. Quæ autem Dijs gentium offerebantur, non fuerunt vera sacrificia, sed *sacrilegia*, ut loquitur Augustinus epist. 49. quandoquidem constat, sacrificium ita soli Deo convenire, ut nec sanctis quidem sacrificare, fas sit, ut docet idem Augustinus libro 10. de civitate cap. 4. ubi ait: *Quis vero sacrificandum censuit, nisi ei, quem Deum aut scivit, aut putavit, aut finxit?* Et ibidem cap. 19. *Sicut orantes atque laudantes, ad eum dirigimus significantes voces, cui res ipsas in corde, quas significamus offerimus.* Sicut etiam in Republica, ut ait S. Thomas cit. artic. 2. *Summus Rector aliquo signo singulari honoratur, quod si cuiquamque alteri deferretur, offerretur in se Maiestatis.* Nec obstat quod templa & altaria videantur etiam constitui Angelis & Sanctis; cum tamen ea ad sacrificium ordinentur. Nam ut Augustinus lib. 8. de civit. cap. ult. ait: *Nou constitutum Martyribus templa, sacerdotia, sacra, & sacrificia: quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus. Vide Sacerdos non dicit; Offerro tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed Deo de illorum vicarij gratias agimus, & nos ad imitationem eorum exhortamur.* Non ergo ipsis Sanctis proprie, sed Deo in honorè sanctorum templa & altaria constituuntur.

7 Tertio debet eadem oblatio esse aliquo modo immutativa & consecratiua rei, quæ offertur, iuxta S. Thomam q. 85. a. 3. ad 3. & q. 86. a. 1. & communem. Sic enim distinguitur sacrificium à cæteris oblationibus etiam Deo factis; quales fuerunt olim oblatio auri & argenti ad tabernaculum, Exodi 25 & 35. item duorum minorum viduarum Lucæ 21. v. 2. item oblatio de primitiis frugum, & de primogenitis Hebræorum, Deuter. 12. v. 17. & cap. 26. v. 2. Leuitici 2. v. 12. Omne enim sacrificium est oblatio; sed non omnis oblatio sacrificium. Unde etiam simplex oblatio, iuxta Theophylactum Heb. 8. græcis dicitur *προσφορά*; sacrificium *θύσις*, quasi *μακρῆσις*, vel etiã *τελετή* quasi *consumptio* siue confectio, & apud Hebræos *Zebach*, à radice *Zabach*, quod itidem *μακρῆσις* significat.

Neque tamen opus est, aliam re ipsa actione esse consecratiuam, aliam immutativam, & aliam oblatiuam: sed una & eadem actio, dum rem Deo tradendi & offerendi causa immutat, simul est oblatio, immutatio, & consecratiua: quæ in hoc consistit, quod res Deo iam oblata non est amplius prophana & communis, sed quasi sacra, & peculiari ratione res Dei, ut bene notavit Suarez cit. disp. 73. sect. 5. licet Henriquez lib. 9. cap. 1. n. 2. actionem consecratiuam asserat esse diversam, ab actione immutatiua.

8 Et quidem verius est, iuxta explicatas nominum notiones, & ipsum sacrificij scopum, quo homo

perinde se Dei potestati subiectum profitetur, uti res oblata potestati & actioni sacrificantis subditur; ad verum sacrificium necessario requiri perfectam & substantialem rei destructionem, aut saltem actionem ex se destructiuam rei, uti erat etiam effusio aquæ, aut vini, dum ea Deo libarentur; uti docent etiam Chrysostomus, & Theophylactus Hebr. 8. S. Thomas q. 85. a. 3. ad 3. & q. 86. a. 1. Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 2. & Henriquez lib. 9. cap. 1. num. 2. qualis quia nec in passere, pro leprosi sanatione dimisso; nec in capro emissario accidit Leuitici 14. v. 6. & cap. 16. v. 10. idcirco fatendum est, ea non fuisse, pprie & perfecte sacrificata.

Quicquid nonnulli dixerint, ad sacrificium sufficere aliquam immutationem accidentalem, uti etiã docet Suarez d. 73. sect. 5. exemplo, ut apparet, panis in sacrificio Melchisedech oblatus, Gen. 14. v. 18. & panum propositionis, qui & inter sacrificia computatur, & non nisi post octiduum à sacerdotibus extra templum consumebantur, Leuitici 24. v. 8. & 9 quos tamè alij rectius negant, fuisse, pprie sacrificatos: licet & in sacrificio Melchisedech, panem nõ sola fractione, sed etiã igne vel esu sacerdotis substantialiter immutatum fuisse verius est, etsi modus immutationis eiusdem in scriptura non fuerit expressus. Certe nullum apud gentiles, imo nec Iudæos, aut Patriarchas, ante legem, peractum verum & proprium sacrificium legitur, sola locali mutatione rei; utpote quæ ad finem etiam intrinsecum sacrificij non sufficiebat, ut dictum.

9 Notandum quarto, de ratione etiã sacrificij esse, ut fiat à competente ministro, ut ex communi recte docet Bellarminus l. 1. de Missa c. 7. post Augustinum l. 4. de Trinitate c. 14. Ministri autem pro diuersa ratione sacrificij, & communitatis, diuersi erant. Nam olim in lege naturæ, primogeniti quique, & familiarum principes simul etiam sacerdotes erant, ut post Augustinum, Hieronymum, & expositores in Genesis 7. & 25. ex communi docet S. Thomas 1. 2. q. 103. a. 1. ad 3. & 2. q. 87. a. 1. ad 3. idque humana determinatione, iuxta S. Thomam loc. cit.

Postea vero diuina institutione legis Mosaicæ, ad ministerium diuini cultus tribus Leuitica, ad sacerdotium specialiter familia Aaron destinata fuit, Nũ. 3. v. 28. Leuitici 8. v. 1. Nisi quod sacrificium agni paschalis, ante sacerdotium Aaronicum institutum, ab ipsis etiam patribus familias oblatum fuisse probabile est, ut colligitur Exodi 12. v. 3. Licet nonnulli & hunc quoque post constitutam legem, non nisi ab Aaronicis sacerdotibus oblatum fuisse existiment. Alij aharum gentium mores in constituendo sacrificij ministro fuisse.

10 In quo quidem certa etiam diuini cultus ac sacrificandi intentio explicita, vel implicita requiritur, sine qua ministerium illud non tam Sacerdotum erit, quam Ianionum, aut ioculatorum, ut bene docet Suarez disp. 73. sect. 6. & dudum contra Hunnum, aliosq; Prædicantes docui in examine Hunniana relationis, cap. 14. Altare vero non ad ipsam sacrificij essentiam, sed ad bene esse, & decentiam, omnium tamen gentium vsu communiter receptum pertinet, iuxta Suarez sect. 5.

11 Notandum quinto, quod ad sacrificij originem attinet, quamuis sacrificij institutio, pprie & stricte loquendo, non sit iuris ac præcepti naturalis, ut docet idem Suarez disp. 73. sect. 8. ex Anacleto epist. 2.

& Clemente Romano lib. 6. constit. Apost. c. 22. est tamen iuris gentium, atque etiam consentanea admodum iuri naturali. Si quidem naturalis ratio dicitur, Deo subiectionem & honorem conuenienti modo exhibendum, idque etiam offerendo Deo res aliquas sensibiles, in signum debitæ subiectionis & honoris, ad similitudinem eorum, qui dominis suis aliqua offerunt in recognitionem dominij.

Quo sensu intelligendus videtur S. Thomas hic q. 85. a. 1. ad 4. itemque Caietanus ibidem & Valentia q. 4. pun. 3. absolute asserentes, determinationem quidem sacrificij (tam ex parte scilicet rei oblatæ, quam ex parte oblationis, & modi offerendi) esse de iure positiuo, tamen vsum eius in comuni, esse de lege naturæ; nisi forsitan hoc potius docere voluerunt, non quidem obligationem eiusdem, sed honestatem tamen ipsa naturali ratione dicitari.

12 Quæritur secundo, quotuplex sit sacrificium. Respondeo, omiſſa partitione sacrificij in visibile & inuisibile; in proprium & metaphoricum; in verum & falsum, quæ diuisiones omnes solum sunt analogi in analogata ex dictis: sacrificium proprie dictum varijs modis diuidi posse. Primo enim ratione originis seu causæ efficientis diuiditur sacrificium, in sacrificij legis naturæ naturali ratione institutum; legis Mosaicæ, à Deo, per Moysen institutum; & legis nouæ, à Christo institutum, vt tradit S. Thomas, 12. q. 103. a. 3.

13 Secundo ratione materiæ, seu rei oblatæ, aliæ dicebantur *victimæ* seu *hostiæ* animalium; seu à *vita* rei oblatæ, seu à *victis hostibus*: aliæ *immolationes* rerum solidarum inanimatarum, vt panis, farina, fælis, thuris, à *mola*: denique aliæ *libamina* seu libamenta, liquorum: licet hæc sæpe confundantur; & *immolari* longe frequentissime ipsis victimis tribuatur. De qua diuisione pluribus agunt S. Thomas q. 102. a. 3. Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 4. Henriquez lib. 9. cap. 2. Suarez cit. disp. 37. sect. 7. & Sionius lib. 4. de Republica Hebræorum.

14 Tertio ratione actionis oblatiæ, partim etiam ratione finis, aliud dicebatur *holocaustum*; quod toto igne consumptum, (excepta pelle, quæ Sacerdoti cedebat, Leuit. 7. v. 8.) mere & vnice ad diuinam Maiestatem protestandam referebatur: aliud *hostia pro peccato*, seu *propitiatorium sacrificium*: aliud *hostia pacifica*, idque rursum, aut Eucharisticum siue sacrificium laudis & gratiarum actionis; aut imperatorium: ex quibus aliquid in vsum etiam Sacerdotis, partim aliorum quoque offerentium cedebat, vt pluribus declarant S. Thomas cit. q. 102. a. 3. alijque citati.

15 Quarto, ratione & rei oblatæ, & ipsius simul oblationis, aliud dicitur sacrificium *cruentum*, aliud *incrumentum*; eo quod in illo sanguis seu vita rei oblatæ funderetur, in hoc non item. Quæ diuisiones sacrificiorum etsi potissimum sacrificia Mosaica respiciant, quibus etiam speciatim applicantur à Philone lib. 3. de victimis, Iosepho lib. 13. antiquit. c. 3. S. Thoma 1. 2. q. 102. a. 3. & Ribera de templo lib. 4. possunt tamen, seruata proportione facile etiã alijs accommodari. Atque hæc de sacrificio generatim pro ratione instituti sufficiant. Nam de sacrificio nouæ legis, tam cruento, quàm incrumento, speciatim & ex instituto agendum est cū S. Thom. in 3. p. seu tom. 4.

DV BIVM II.

De oblationibus, primitijs, & decimis.

s. Thom. 2. 2. q. 86. & 87.

16 Quæritur primo, quid nomine oblationum intelligatur. & an necessario sint soluendæ. Respondetur sequentibus pronuntiatis. I. Etsi nomen *oblationis*, ex prima impositione, & consueto alias loquendi vſu, comune sit omnibus rebus, quæ in cultu Dei exhibentur seu offeruntur, ita vt hac ratione tam sacrificium, quàm decimas comprehendat, in præſenti tamen patulo strictius accipitur, pro ijs oblationibus, quæ tam à sacrificio, quam à primitijs & decimis distinguuntur, prout etiam Exodi 25. v. 2. de iisdem sermo est: *Loquere filijs Israel, vt tollant mihi primitias* (late acceptas) *ab omni homine, qui offeret ultionem, accipietis eas.*

II. Ad huius vero generis oblationes, fieri potest vt aliqui obligentur quadruplici ratione iuxta S. Thomam cit. q. 86. a. 1. Primo, quidem, inquit, ex præcedenti conuentione; sicut cum alicui concedatur aliquis fundus Ecclesie, vt certis temporibus certas oblationes faciat: quod tamen habet rationem census, & sine dubitatione ex iustitia soluendum est.

17 Secundo propter præcedentem deputationem, siue promissionem; sicut cum aliquis offert donationem inter viuos, vel cum relinquit testamento Ecclesie aliquam rem mobilem, vel immobilem, in posterum soluendam: quæ vtique etiam ab hæredibus seu executoribus testamenti ex iustitia soluenda est, iuxta dicta disp. 4. q. 7. dub. 11.

Tertio propter Ecclesie necessitatem, puta si ministri Ecclesie non haberent unde sustentarentur; De qua re, speciatim agit Concilium Tridentinum sess. 21. de reformat. cap. 4. vbi decernitur, vt Episcopus, si necesse fuerit, compellere possit populum ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam ditorum sacerdotum (seu ministrorum Ecclesie) sustentandam, quæcumque reservatione generali vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesijs non obstantibus.

18 Quarto propter consuetudinem. Tenentur enim fideles in aliquibus solemnitatibus, ad aliquas oblationes consuetas (quales nimirum sunt oblationes illæ, quæ à fidelibus in festis solennioribus ad altare fieri consueuerunt) Tamen in his duobus vltimis casibus, addit S. Thomas, remanet oblatio quodammodo voluntaria, scilicet quantum ad quantitatem, vel speciem rei oblatæ.

Certe quidem oblationes quædam eiusmodi, ad altare, certis festiuitatibus seu temporibus, adhuc obseruari solent à fidelibus, necessarioque obseruandæ sunt, quatenus recepta consuetudine fidelium communiter seruantur, vt cum Syluestro V. Decima docet Azor tom. 1. lib. 7. cap. 38. quæst. 12. quamuis Angelus puter, esse liberæ, etiam vbi receptæ sunt.

Vnde S. Thomas hic eodem articulo 1. ad 3. docet eos, qui oblationes debitas non reddunt, posse puniri per subtractionem Sacramentorum; non per ipsum Sacerdotem, cui sunt oblationes faciendæ, ne vi-

deatur

deatur pro sacramentorum exhibitione aliquid exigeres sed per superiorem aliquem. Nimirum quia in VI. Synodo ut refertur 1. q. 1. Canon. 100. statuitur. *Nihilus, qui sacra communione dispensat, a percipiente gratiarum aliquid exigat: si vero exegerit, deponatur: cum tamē dist. 1. de consecr. ex Gregorio VII. præcipiat Canon: omnis Christianus procureta d. Missarum solemnium (saltem itatis & consuetis temporibus) aliquid Deo offerre.*

19 Spectant autem oblationes eiusmodi, iure communi, ad Ecclesie Rectorem siue Parochum, etiam si per alium celebret; ut ex communi docet Azor loco cit. idq; non solum ut eas in suos usus ipse conuertat, verum etiam ut fideliter eas dispense; partim quidem expendendo eas in his, quæ pertinent ad cultum diuinum: partim vero in his, quæ pertinent ad proprium victum: quia qui altari deseruiunt, cum altari participant iuxta 1. ad Cor. 9. Partim etiam in usus pauperum, qui sunt, quantum fieri potest, rebus Ecclesie sustentandi; quia & Dominus in usum pauperum loculos habebat, iuxta Hieronymum in cap. 17. Mathæi. Atque ita generatim de oblationibus tradit S. Thomas cit. q. 86. a. 2.

20 IV. Sed & Monachi siue alij Religiosi possunt oblationes recipere triplici ratione. 1. sicut pauperes, per dispensationem Sacerdotis, vel ordinationem Ecclesie. 2. si sint Ministri altaris, tunc enim possunt accipere oblationes sponte oblatas. 3. si parochie sint eorum, tunc enim ex debito possunt accipere oblationes, tanquam Ecclesie Rectores. Ita S. Thomas q. 86. a. 2. ad 2. ex communi.

21 V. Et quamuis olim in veteri testamento, non liceret de rebus quibuslibet oblationes facere, ut patet Deuter. 23. & Malachie 1. in noua tamen lege, per se loquendo, de quibuslibet rebus iuste acquisitis & possessis fieri potest oblatio: et si per accidens ob nocumentum alterius, cuius potior ratio habenda, vel ob scandalum, vel ob contemptum, & c. id esse possit illicitum, ut docet S. Thomas ibidem a. 3. ex communi.

22 Queritur secundo, an & qua ratione primitiæ soluendæ sint. Respondetur communi iure, tam in veteri, quam nouo testamento, primitias quasdam Ecclesie Ministris esse persoluendas. Patet ex scriptura Exodi 13. v. 2. Deuter. 26. v. 2. & 4. & Num. 18. v. 8. 12. & sequentibus. Et quod ad nouam legem attinet, ex Canone Decimas, 16. q. 7. ubi dicitur: *Oportet decimas & primitias, quas iure Sacerdotum esse sentimus, ab omni populo accipere. Ratio congruentiæ est, quia primitiæ offeruntur in recognitionem diuini beneficii: dum aliquis proficitur, se à Deo fructus terræ percipere, ideoque teneri ad aliquid istorum Deo rursus exhibendum, secundum illud 1. Paralyp. vlt. v. 14. *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.**

Et quia primitiæ sunt aliquid præcipuum de fructibus terræ; ideo merito præcipitur, ut Deo, cui præcipuum quodque debetur, primitiæ offerantur; idque in usum Sacerdotum, ut docet S. Thomas q. 86. a. 4. ubi addit; *pertinere ad ius naturale, ut homo ex rebus sibi datis à Deo, aliquid exhibeat ad eius honorem: sed quod talibus personis exhibeatur, aut de primis fructibus, aut tali quantitate, hoc quidem, inquit, fuit in veteri lege iure diuino determinatum, in noua autem lege, definitur per determinationem Ecclesie, ex qua homines obligantur ut primitias soluant, secundum consuetudinem patriæ, & indigentiam Ministrorum Ecclesie.*

Et ibidem ad 3. quod ad primitiarum quantitatem attinet, ex Hieronymo in c. 45. Ezechielis refert;

ex maiorum traditione introductum esse, quod qui plurimum, quadragessimam partem dabant Sacerdotibus loco primitiarum; qui minimum, sexagesimam. Unde videtur inquit, quod inter hos terminos sint primitiæ offerendæ, secundum consuetudinem patriæ. Cæterum primitiarum solutio nusquam fere amplius hoc tempore est in usu, neque necessaria est, ubi in usu non est, ut ex communi docet Azor loco cit.

23 Queritur tertio, quantum ad decimas attinet, an & quo iure soluendæ sint decimæ. Respondeo sequentibus pronuntiat. I. Decimarum solutio Deo siue Ecclesie Ministris, in honorem Dei facta, est actus religionis; itaque communi iure necessarius. Ita S. Thomas hic q. 87. a. 1. Patet ex veteri lege Num. 18. v. 24. & Deuter. 14. v. 22. & 28. Ex quibus locis S. Thomas cit. q. 87. a. 1. ad 4. notat olim triplices decimas soluendas fuisse: quarum quasdam, inquit, soluebant Leuitæ. Dicitur enim Num. 18. *Leuitæ decimarum oblatione contenti erunt: quas in usus eorum & necessaria separauit. Erant quoque aliæ decimæ, de quibus legitur Deut. 14. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis, qui nascuntur in terra per singulos annos, & comedes in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit Deus. Erant quoque & aliæ decimæ, de quibus ibidem subditur, Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus, quæ nascuntur tibi eo tempore, & repones intra ianuas tuas; venietque Leuita, qui aliam non habet partem, neque possessionem tecum, & peregrinus ac pupillus, & vidua qui intra portas tuas sunt, & comedent, & saturabuntur.*

Idem etiam, quod ad nouam legem attinet, patet ex varijs Canonibus, præsertim 16. q. 1. ubi ex Augustino serm. 1. Dominica 12. post Trinit. refertur Canon: *Decimæ ex debito requiruntur; & qui eas dare noluerint, res alienas inuadunt.*

24 Idem patet tum ex Concilio Constantiensis sess. 8. ubi contrarius error Wicleffi, negantis soluendas esse decimas, damnatus est; tum ex Concilio Tridentino sess. 25. c. 12. de reform. ubi statuitur: *Non sunt ferendi, qui varijs artibus decimas Ecclesie obuenientes subtrahere moluntur; aut qui ab alijs soluendas temere occupant, & in rem suam vertunt: cum decimarum solutio debita sit Deo: & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadunt. Præcipit igitur S. Synodus omnibus, cuiuscumque gradus & conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat; ut eas, ad quas de iure tenentur, impostum Cathedrali aut quibuscumque alijs Ecclesie, vel personis, quibus legitime debentur, integre persoluant. Qui vero eas aut subtrahunt aut impediunt, excommunicentur; nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione sequuta absoluantur; quando quis scilicet potest restituere ex Nauarro Manual. cap. 21. num. 32. Ratio patebit inferius.*

25 II. Intelligendo per decimas determinate decimam partem fructuum, soluendæ sunt illæ in noua lege solum Ecclesiastico iure; at generatim intelligendo, portionem aliquam fructuum, seu bonorum, quæ ad sustentationem conuenientem Ecclesie Ministris sufficiat soluendæ sunt decimæ iure naturali & diuino. Ita S. Thomas cit. q. 87. a. 1. & communis Theologorum sententia; quam bene defendit Valentia hic quæst. 5. pun 1. contra quosdam iurisperitos, qui etiam ipsam certam ac decimam partem fructuum iure diuino Ministris Ecclesie deberi dixerunt. Ratio primæ partis est; quia præceptum veteris legis, de soluendis

decimis, postinuat ceremoniale erat, ad Christianos non pertinens; nec in noua lege vsquam vllum reperitur diuinum præceptum, quo homines determinate ad decimam fructuum partem Ecclesiæ Ministris persoluendam obstringantur.

26 Secunda pars patet ex multis scripturæ locis, in quibus docetur, Ministros Ecclesiæ dignos esse mercede sua, & congruè sustentationis stipendiò, vt patet Matth. 10. v. 10. Lucæ 10. v. 7. 1. Cor. 9. v. 9. & sequent. 1. Tim. 5. v. 18. Ratio est; quia cum Ecclesiæ Ministri ex officio spiritualia fidelibus ministrent, ipsi demq; in ordine ad salutem animæ laborando interuiant, plane ius ipsius naturale exigit, vt à fidelibus vicissim congruè sustentatione accipiant; percipièdo scilicet, ex eorū bonis, eam fructuum seu reddituum portionem, quæ ad talè sustentatione sufficiat. Quam rationem etiam indicat Apostolus cit. 1. Cor. 9. *Quis militat suis stipendijs vnquam? aut quis plantat vineam, & de fructibus eius non edit?*

27 III. Iure tamen in veteri testamento decima pars fructuum Leuitis destinata fuit, vt docet S. Thom. eodè a. 1. quia cū populus Israel in duodecim tribus esset diuisus; & vero duodecima tribus, scilicet Leuitica, diuinis ministerijs mancipata, mandato Dei, possessionibus, quibus sustentaretur careret; cum tamè illi, non minor, quàm ceteris, portio merito fuisset debita; cõuenienter institutū fuit à Deo, vt reliquæ undecim tribus decimam (non solū undecimam) partem suorum puentium Leuitis darent; scilicet tū vt honorabilis ipsi uiuereut, tū quia etiā aliqui per negligentiam erant transgressores futuri, decimas non integre persoluen-do.

28 Qua ratione etiā determinatio decimæ partis soluende, in noua lege, Ecclesiæ auctoritate, instituta est, secundū quandā humanitatē; vt scilicet non minus populus nouæ legis Ministris exhiberet quàm populus veteris legis ministris exhibebat; cū & ministri noui testamēti sint maioris dignitatis, quàm ministri veteris testamēti, vt pbat Apostol. 2. Cor. 3. v. 6 & rursum populus nouæ legis obligetur ad maiorè perfectione, quàm populus Iudæorū, iuxta illud Matt. 5. v. 10. *Nisi abundauerit iustitia uestra plusquam scribarū & Pharisæorum, non intrabitis in regnū colorū.* Neq; sane minor nunc sit secundum proportionem Clericorum, quam olim Leuitarū numerus, vt fufius ostendi lib. 2. defens. Edcles. lib. 1. cap. 15.

29 IV. Quare non potest quidem hoc præceptū de soluendis decimis, vniuersim abrogari, ita vt à fidelibus nihil Ecclesiæ Ministris ad eorū sustentatione debeatur; potest tamè varijs modis abrogari, quoad certā partē aliquorū, nempe decimā illā partem fructuum persoluen-dā Ita S. Thom. cit. q. 87. a. 1. ex communi. Prior pars probatur; quia ius seu præceptum naturale nō potest abrogari; esto, si ministris Ecclesiæ de cõuenienti sustentatione aliunde sit puiusum, possit pacto seu transactione, vel etiā consuetudine tolli obligatio quidquā ampli⁹ ad eorū sustentatione contribuendi. Manet enim semper obligatio naturalis, saltē in casu, quo eis aliunde prouisum non sit, conuenientem eis sustentationem prouidendi.

30 Posterior pars assertionis probatur & declaratur, Potest enim obligatio soluendi decimas relaxari & auferri, primò, si ipsi ministri Ecclesiæ, ob vitandū forte alicubi scandalū infirmorū (vt fit in Italia) decimas non exigant, quod laudabiliter interdū fieri,

asserit S. Thomas cit. q. 87. a. 1. ad 5. vbi ait: *Ministri Ecclesiæ maiorē curam debent habere spiritualium bonorum in populo promouendorum, quam temporalium colligendorum. Et ideo Apostolus 1. Cor. 9. noluit vri potestate sibi à Domino tradita, vt scilicet acciperet stipendia victus ab his, quibus Euangelium predicabat; ne daretur aliquod impedimentum Euangelio Christi. Nec tamen peccabant illi, qui ei non subueniebant, alioquin Apostolus eos corrigere non omisisset. Et similiter laudabiliter Ministri Ecclesiæ decimas Ecclesiæ non requirunt, vbi sine scandalo requiri non possent, propter dissuetudinem, vel propter aliquam aliam causam. Nec tamen sunt in statu damnationis, quinon soluunt in locis illis, in quibus Ecclesiæ non petiit: nisi forte propter obstinatione, habentes voluntate non soluendi, etiamsi ab eis peterentur.* Ita S. Thomas.

Secundo tolli potest obligatio Clericis soluendi decimas, per conuentionem seu transactione inter populum & Ministros Ecclesiæ factam, iuxta Capit. *Ex multiplici*, de decimis, primitijs, & oblationibus. Possent enim Ecclesiæ Ministri, iusta ex causa, decimarum remissione pacisci.

Tertio per priuilegium Summi Pontificis, ibidem cit. cap. non autem alterius, licet Imperatoris, iuxta Capitulum *Tua nobis*, eodem titulo.

Quarto per contrariam consuetudinem rationabilem & præscriptam, vt ex communi docent Caietanus in Summa V. *Decimæ* Syluester V. *Decimæ* n. 1. Nauarrus cap. 2. 1. Manual. n. 30. Couarruias lib. 1. variar. resolut. cap. 17. n. 8. & Valentia q. 5. pun. 2. quamuis negent aliqui Canonistæ, ex falso fundamento, rati decimæ partis solutionem esse iuris naturalis seu diuini, quod superius refutauimus.

Quinto per prescriptionem: hinc enim etiam Laicus, qui per tempus immemorabile, vel quadraginta annorū, cum probatione tituli, bona fide non soluit decimas, liber est ab obligatione soluendi, vt fufe probat Couarruias loc. cit. & sequitur Valentia cit. q. 5. pun. 5. imo etiam sine probatione tituli, vt docet Henriquez lib. 7. cap. 27. num. 2. & dictū superius pluribus de Iustitia q. 1. dub. 6.

32 Quæritur quarto, ex quibus rebus soluendæ sint decimæ. Respondetur, duplices decimas, prædiales scilicet, & personales, communi iure persoluedas esse. Illæ quidè ex omnibus fructibus terræ, adeoq; arborum, hortorum, ac etiam animalium fructibus: istæ vero ex omni personæ lucro, negotiatione scilicet, opificio, venatione, arte & industria, iure quidè communi soluendæ sunt, & ad ipsas quoq; ædes Ministrorū Ecclesiæ deferendæ, iuxta Capit. *Non est*, Capit. *Cum non sit*, & Capit. *Pastoralis*, de decimis, & varios Canones causa 16. q. 1. & q. 7.

Sed personales decimæ hodie nulquā fere sunt in vsu; prædiales etiā non vbiq; quoad omnes terras fructus recepti sunt; sicut nec quoad modū soluendi scilicet vt ad ipsas ædes Ministrorū Ecclesiæ deferatur. Quia in re particularis locorū consuetudo soluenda est; potest enim consuetudine obligatio soluendi decimas abrogari, vel limitari, vt superius dictū.

33 Illud hoc loco dubitatur, an etiam ex rebus donatione, hæreditate, aut legato acquisitis soluendæ sint decimæ. Respondeo, decimam partem fructuum, quas eiusmodi res ferunt, sine controuersia soluendam, vt omnes fatentur, & constat ex citatis iuribus: atqui decimam partem ipsarum eiusmodi rerū

prædicto modo acquisitarum, minime, vt ex praxi docet Valentia loc. cit. nec repugnat Syluester V. Decima num. 12. etsi quoad res mobiles contrarium asserat Azor tom. 1. lib. 7. cap. 3 §. q. 8.

Ex rebus autem inique partis, decimæ quidem prædiales soluendæ sunt; quia annexæ sunt rei, vbicunq; & apud quoscunq; ea versetur: Industriales vero ex rebus eiusmodi restitutioni obnoxii non sunt soluendæ, vt ex communi notant Syluester ibidem. & Azor q. 13.

Quæritur quinto, quibus soluendæ sint decimæ. Respondetur, vt se ac ex prima institutione soluendas esse ministris Ecclesiæ, vt ex dictis colligitur; & iure quidem communi, prædiales ijs Parochiis, in quorum parochia sita sunt prædia, vel terræ, ex quibus ijs fructus nascuntur: personales autem ijs, in quorum parochiis degunt, & de iure Sacramenta percipiunt personæ, quæ lucrum faciunt. Quia tamen in restandum est receptæ & probatæ consuetudini qua fieri potest, vt ex alterius quoque parochiæ territorio soluendæ sint decimæ prædiales, ob speciales contractus & titulos.

Iure vero particulari, decimæ aliquando etiam alijs, aut locis, aut personis, etiam laicis, soluendæ sunt; puta Monasterijs, Collegijs, Xenodochijs, Regibus, Principibus alijsq; personis secularibus: quamquam his quidæ titulo non spirituali, sed temporalis. Id autem fieri potest primo per venditionem seu donationem eiusmodi partis fructuum, manente de cætero iure decimarum apud priores possessores; quod nullam habet difficultatem: Secundo per priuilegium, siue concessionem Summi Pontificis, ex rationabili causa, ob bonum Ecclesiæ factam.

Tertio per concessionem in feudum perpetuum, factam ab Ecclesiæ Prælato, ante Concilium Lateranense celebratū sub Alexandro III. circa Annum Christi 1079. & colligitur ex capit. *Cum Apostolica* de his quæ fiunt à Prælati sine concessione Capituli, & capit. *Cum plantare*, de priuilegijs. Quas tamen ipsas decimas sic obtinentes, ex consensu quidem Episcopi, ad aliam Ecclesiam, aut religiosum locum, secundum omnes, & forte etiam laicos, secundum Syluestrum loc. citat. transferre possunt: quamuis ne sic quidem ad laicos transferri possentiat Couarruias loc. cit. n. 5. & sequent.

Post id autem Concilium, decimæ in feudū perpetuum laicis à Prælati inferioribus dari non possunt; præterquam illæ, quæ ante semel in feudū licite concessæ, denuo ad Ecclesiam redierunt, vt generatim dictum disp. 4. q. 7. dub. 7. & docent Glossa in capit. *Prohibemus*, de decimis, & Valentia q. 5. pun. 4. alijsq; à Couarruua citati, quamuis ipse contrarium significet.

Quinto per locationem etiam laicis factam, sed non vltra triennium, vbi recepta est Extræuagans Pauli II. De rebus Ecclesiæ non alienandis, quæ id sub excommunicatione cauet. Quam tamen ipsam in multis locis receptam non esse, saltem quoad annexas pœnas, notant Caietanus V. *Excommunicatio*, & Nauarrus Manual. cap. 27. num. 149.

Concilium vero Tridentinum sess. 25. c. 11. de reformat. decreuit, irritas esse quascunq; locationes rerum Ecclesiasticarum (etiam auctoritate Pontificis confirmatas) quas à triginta annis ad longum tempus, seu vt

in nonnullis partibus vocant, ad viginti nouem annos in damnis Ecclesiæ, aut contra Canon. sanctiones factas fuisse, Synodus provincialis, vel ab ea deputandi iudicauerunt.

Quæritur sexto, à quibus soluendæ sint decimæ. Respondetur, ab omnibus, qui vel Sacramenta percipiunt in aliqua Ecclesiæ, vel in eius territorio prædia habent, aliquo alio titulo, quâ spirituali; etiam si Clerici sint eiusdè, vel alterius Ecclesiæ: nisi priuilegio, consuetudine, vel simili causa, ex recentis superioris, excusentur, vt cum S. Thoma q. 87. a. 4. habet communis Doctorum sententia.

Quare etiam Clerici ex patrimonialibus prædijs soluere debent decimas, vt cum S. Thoma, & Caietano cit. a. 4. Soto lib. 9. de iust. q. 3. a. 4. docet Valentia q. 5. pun. 5. iuxta capit. *Si quis clericus* 36. q. 1. quidquid nonnulli dixerint: nisi forte Clericus ipse ministrat Ecclesiæ, cui debentur decimæ, vt docet Sa V. *Decimæ*: qua in re consuetudinis habenda est ratio.

An autem ex prædijs vnus Ecclesiæ, in alterius Ecclesiæ territorio sitis, soluendæ sint decimæ, controuertitur inter Doctores: & attendenda videtur consuetudo. Iure quidem communi prædium Ecclesiæ donatum non liberatur ab obligatione soluendi decimas, quas ante soluebat altari Ecclesiæ, vt post alios docet Sa loc. cit.

Vltimo quæritur, ad quæ iudicem spectent causæ decimarum. Respondetur communi iure, & extra casus particulares, absq; controuersia spectare ad iudicem Ecclesiasticum, vt patet ex cap. *Parochianos* de decimis & cap. *Decernimus*, & cap. *Quanto*, de iudicijs, & Clement. *Dissensio*, de iudicijs. Ratio est; quia ius decimarum, saltè prima origine spirituale est.

In particularibus vero quibusdã casibus, res admodum inter Doctores controuersa est, vt videre est apud Petrum Rebuffum de decimis q. 1. Azorium tom. 1. lib. 7. c. 36. & Couarruiam præd. quæst. c. 35. qui quinq; casus colligit, in quibus causæ decimarum ad ciuilem magistratum deferri possint. 1. Quando Decima est in feudum Laico legitima auctoritate tradita. 2. Quando Laici coguntur à Clericis soluere decimam, contra præscriptionem vel consuetudinem, cuius initium non extat. 3. Quando quæstio est facti, non iuris. 4. Quando Laicus conductor decimæ inuit cum Clerico pactum, vt coram ciuili iudice conueniri possit. 5. Quando causa agitur contra Laicos fures, de fructibus decimæ soluendis, reddendisue, non de ipso decimæ iure seruando & tuendo.

Sed Azorius loc. cit. q. 7. cum eisdem casus ex Couarruua retulisset, mox subiungit: *Meo iudicio, in omnibus his casibus, causa decimarum coram iudice Ecclesiastico, non Laico tractanda est: quia est causa de decimis aut ortum habens ex iure decimarum.* Ita Azor.

Et sane licet res hæc non parum pendeat à consuetudine, tamen stando communi iure, multo probabilius videtur, quotiescunq; ius decimarum, seu dominiū saltem directum ad Ecclesiā pertinet, siue inter Clericos, siue Laicos, seu de iure, seu de facto aliquo, ex iure illo spirituali per se ac necessario dependente, quæstio sit, vt quando quæritur de solutione decimarum, facta ne sit, an non facta; furto ne ante solutionem subtracta sint, an non, cognitionem ad iudicem Ecclesiasticum pertinere.

Secus, quando post solutionem decimarum semel factam, sublatae sunt, deque tali furto puniendo agitur; & vniuersim quoties de ipsis solum fructibus decimarum iam perceptis ac solutis est quæstio, iuxta ea, quæ loco citato fusius tradit Azor.

42 Ratio est: quia Canones superius citati absolute causam decimarum iudici Ecclesiastico transcribunt, quia spiritualis est: & alias etiam *accessorium sequitur naturam principalis*, saltem in necessario connexis; & maxime ubi ex accessorio posset præiudicium aliquod in causa principali creari: quod facile fieret in proposito, si in casu, quo decimæ à laicis, seu titulo feudi, cum licentia summi Pontificis, seu titulo conductionis possidentur, de iure decimarum non Ecclesiasticus, sed secularis iudex cognosceret.

Tunc enim, si quid forte iuris Vasallus, aut conductor laicus amitteret, ipsi etiam Ecclesiæ, ac in eius præiudicium amitteret. Eadem est ratio, cum

de decimarum solutione, an facta sit, quæstio est: quandoquidem ipso neglectu solutionis, intra certum tempus, amitti ius decimarum potest, vt superius dictum.

43 Accedit, quod cum in casu feudi, dominium decimarum directum adhuc pertineat ad Ecclesiæ, & alioqui communi iure, ipse dominus feudi de causa feudi cognoscat, non est ratio, cur cognitio decimalis causæ, hoc casu, Ecclesiæ abiudicetur, vt contra Couarruiam recte notarunt Rebuffus & Azor locis citatis.

Secus est, quando Ius decimarum iusta permutatione, siue contractu, penitus ab Ecclesia alienatum, ac in seculari personam translatum est: sicut etiam negandum non est, in tertio casu, ex Couarruiam relato, quando quæstio est facti solum, non iuris, probabilem esse dictam Couarruiæ sententiam; quæ etiam ita passim videtur praticari.

Q V Æ S T I O I V.

De Voto.

S. Thomas 2. 2. quæstione 88.

Absoluetur hæc quæstio sex dubitationibus. I. Quid sit votum; & quas condiciones requirat, tum ex parte vouentis, tum ex parte materiae. II. Quinam vouere possint; & de varia vouentium conditione. III. Quenam generatim sit obligatio voti. IV. Quotuplex sit votum: speciatim in quo consistat votum solenne, & qua ratione à voto simplici differat. V. Quibusnam modis generatim obligatio voti desinat. VI. An humana auctoritate proprie in voto dispensari possit, etiam solenni. Non est autem animus, nisi qua proprie scholastici Theologi sunt, fusius disputare; sed solum fundamenta tradere; & in precipuis quibusq; casibus breuem resolutionem addere; ne alioqui opus nimium excrescat, vt in præfatione primi tomus monui.

D V B I V M I.

Quid sit votum; & quanam condiciones, tum ex parte vouentis, tum ex parte materiae, requirantur ad voti valorem & obligationem.

S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 1. 2. 5. 6.

1 **Q**uod ad primum attinet, etsi quidem alias *votum*, & desiderium rei acquirendæ, & preces, quibus hoc desiderium exprimimus, significet; in præfati tamen, promissionem Deo factam significat. Quo modo votum definiri solet, religiosa promissio rei conuenientis Deo facta.

Et dicitur *promissio*, quia quis scilicet statuat, quippiam in honorem Dei, ex obligatione promissi, & sub peccato facere: quia nudum propositum quantumuis firmum, ad votum non sufficit, nec per se obligat. Dicitur *secundo, rei conuenientis*; quia rei inconuenientis promissio nulla est, vt infra patebit. Dicitur *tertio, Deo facta*; quia licet quandoq; etiam Sanctis fiat promissio, quæ nonnunquam votum dicitur (quanquam de hoc sit quæstio de nomine) non est ea tamen actus religionis, sed obseruantia, siue

Dulciæ; nisi forsitan aliquis speciatim quippiam sanctis promittat, quatenus in eis Deus per gratiam habitat, vt Caietanus hic a. 1. & alij docent.

Iam quod ad condiciones voti pertinet, tres à S. Thoma, q. 88. a. 1. requiruntur, nimirum deliberatio, propositum rei exequendæ, & promissio, hoc est, voluntas, seu decretum se obligandi, cum ait: *Votum quandam obligationem importat per modum promissionis, qui est rationis actus, ad quem pertinet ordinare. Sicut enim homo imperando, vel deprecando ordinat quodammodo, quid sibi ab alijs fiat, ita promittendo ordinat, quid ipse pro alio facere debeat. Sed promissio, quæ ab homine fit, homini non potest fieri, nisi per verba, vel quæcumque exteriora signa: Deo autem potest fieri promissio, per solam interiorum cogitationem; quia vt dicitur 1 Reg. 16. Homines vident ea, quæ parent,*